

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У МІЖНАРОДНІЙ ТОРГІВЛІ ЦИФРОВИМИ ПОСЛУГАМИ ЯК ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Сучасний етап розвитку міжнародної економіки характеризується цифровізацією та стрімким поширенням технологій штучного інтелекту (ШІ), що формують нові умови функціонування глобальних ринків. Особливого значення ці процеси набувають у сфері міжнародної торгівлі цифровими послугами, яка демонструє високі темпи зростання та стає важливим чинником формування та забезпечення економічної безпеки держав.

Економічна безпека в умовах цифровізації та розвитку штучного інтелекту набуває нових змістовних характеристик, оскільки трансформуються як джерела економічного зростання, так і природа ризиків у міжнародній торгівлі. Штучний інтелект, інтегруючись у процеси створення, постачання та споживання цифрових послуг, змінює баланс між ефективністю та вразливістю національних економік.

З одного боку, застосування ШІ підвищує економічну стійкість через зростання продуктивності, оптимізацію витрат та розширення участі у міжнародній торгівлі. За оцінками Світової організації торгівлі, використання ШІ здатне значно зменшувати торговельні витрати, підвищувати ефективність логістики та розширювати доступ до глобальних ринків, що в довгостроковій перспективі сприяє зростанню ВВП і торговельних потоків [2]. Це створює передумови для зміцнення економічної безпеки через диверсифікацію ринків і джерел доходів.

Водночас ключовим викликом застосування ШІ є залежність від цифрових ресурсів і технологічних платформ. У цифровій торгівлі дані виступають стратегічним ресурсом, а контроль над ними визначає конкурентні позиції країн. За висновками ОЕСД, транскордонні потоки даних є «ядром цифрової економіки», але вони і породжують ризики їхнього неконтрольованого використання, що змушує держави вводити обмеження та політику локалізації даних [1]. Така тенденція, з одного боку, спрямована на захист національних інтересів, але з іншого — посилює фрагментацію глобального цифрового простору та ускладнює міжнародну торгівлю.

Суттєвим аспектом економічної безпеки є нерівномірність доступу до технологій штучного інтелекту. Дослідження СОТ підкреслюють наявність так званого «AI divide» — розриву між країнами за рівнем доступу до даних, обчислювальних потужностей і людського капіталу [3]. У таких умовах вигоди від цифрової торгівлі концентруються у технологічно розвинених економіках,

тоді як інші країни ризикують втратити конкурентні позиції, що створює довгострокові загрози їхній економічній безпеці.

Не менш важливим є ризик монополізації глобальних ринків цифрових послуг. Сучасна архітектура міжнародної торгівлі дедалі більше залежить від обмеженого кола транснаціональних технологічних корпорацій, які контролюють інфраструктуру, платформи та алгоритми. Це створює асиметрії ринкової влади та підвищує вразливість національних економік до зовнішніх шоків і політичних рішень, що приймаються поза їхньою юрисдикцією.

Додатковим викликом є регуляторна фрагментація, яка виникає через різні підходи держав до регулювання ІІТ, захисту даних і цифрової торгівлі. Відмінності у правових режимах створюють бар'єри для міжнародної торгівлі цифровими послугами та підвищують витрати для бізнесу, що негативно впливає на економічну безпеку та стабільність глобальних ринків [4].

Враховуючи специфіку використання ІІТ в міжнародній торгівлі цифровими послугами, складовою та водночас доповнюючим елементом економічної безпеки є технологічна безпека, оскільки забезпечує функціональну стійкість цифрової інфраструктури, захист даних і надійність алгоритмічних рішень, від яких безпосередньо залежить стабільність економічних процесів.

Міжнародна торгівля цифровими послугами базується на обробці великих обсягів даних, що передаються через кордони, часто у режимі реального часу. Використання ІІТ підвищує цінність цих даних, але водночас робить їх об'єктом кіберзагроз, включаючи несанкціонований доступ, витоки інформації та маніпуляції даними. У цьому контексті питання кібербезпеки стає центральним компонентом як технологічної так і економічної безпеки, оскільки компрометація даних може призвести до значних економічних втрат і підриву довіри до цифрових сервісів.

У контексті кліматичних змін варто також враховувати енергетичну складову безпеки. Функціонування систем штучного інтелекту потребує значних обчислювальних ресурсів, що супроводжується високим рівнем енергоспоживання. Залежність від енергетичних ресурсів і стабільності енергетичної інфраструктури стає додатковим фактором ризику, особливо в умовах глобальних кліматичних трансформацій.

Для України розвиток міжнародної торгівлі цифровими послугами із застосуванням штучного інтелекту відкриває нові можливості інтеграції у глобальні ринки, проте водночас потребує зміцнення інституційної спроможності, розвитку цифрової інфраструктури, підвищення рівня кіберзахисту та формування ефективної державної політики у сфері економічної і технологічної безпеки.

Таким чином, штучний інтелект у міжнародній торгівлі цифровими послугами виступає комплексним фактором, що одночасно стимулює

економічний розвиток і генерує нові ризики. Це обумовлює необхідність формування збалансованих підходів до управління цифровою трансформацією, спрямованою на максимізацію переваг цифрової трансформації і мінімізацію пов'язаних із нею загроз, а також поєднання стимулювання інновацій з ефективним регулюванням та забезпеченням належного рівня економічної безпеки.

Список використаних джерел:

1. *Artificial intelligence*. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). URL: <https://www.oecd.org/en/topics/artificial-intelligence.html>
2. Bekkers E., Humphreys L., Kalachyhin H., Wilczynska K., Zhao D. *Through the looking glass: artificial intelligence, international trade, and economic growth in the long run*. Economic Research and Statistics Division. World Trade Organization. 2025. URL: https://www.wto.org/english/res_e/reser_e/ersd202509_e.pdf
3. *Trading with intelligence How AI shapes and is shaped by international trade*. World Trade Organization. Geneva. 2024. 118 p. URL: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/trading_with_intelligence_e.pdf
4. *Why AI is the new frontier global trade must learn to cross*. World Economic Forum. Oct 9, 2024. URL: https://www.weforum.org/stories/2024/10/ai-global-trade-policymaking/?utm_source=chatgpt.com